

**קטניות חורף – תלתן
ובקיה 2021**

**פגישת זום מגדלים – דרום 12
ינואר 2021**

פרטים מספרות חקלאית משנת 1957

כדאי לעתים לחזור ולעיין כי אולי שכחנו משהו בדרך

היתרון: ניתן לזרוע אפילו אחת לשנתיים.

בקיה: שלא כרוב הקטניות, אינה גורמת לעייפות קרקע. גם כאשר היא נזרעת אחת לשנתיים. כמובן שקיימת בה קשירת חנקן באמצעות חיידקי ריזוביום כמו בתלתן ובקטניות אחרות. הבקיה נמנית עם הכרבים המשובחים. היא מפתחת מערכת שורשים ענפה. מצלה על השדה. ומשאירה אחריה קרקע במצב פיסיקלי טוב.

לתלתן השפעה מטייבת קרקע במחזור הזרעים (בעיקר בפלחה). השפעתו על טיוב הקרקע גבוהה. כמובן קשירת חנקן באמצעות חיידקי ריזוביום. מערכת השורשים של התלתן מייצרת הומוס בקרקע ובכך משפרת מבנה הקרקע לקראת גידולים עוקבים. אחר תלתן מתקיימת עייפות קרקע.

החיסרון: מחזור מיטבי אחת ל 4 שנים

תלתן אלכסנדרוני – *Trifolium Alexandrinum*

הסוג תלתן ממשפחת הפרפרניים כולל 280 מינים. מהם כ- 48 גדלים בר בארץ ישראל התלתן האלכסנדרוני הוא אחד החשובים בין מיני התלתן התרבותיים. מוצאו באזור הים תיכוני המזרחי. באירופה הטיפוח התבצע על תלתן הארגמן. באזור הים התיכון על בסיס התלתן האלכסנדרוני. תמונות של 8 מיני בר של תלתן מתוך אוסף הצילומים שלי.

תלתן זוחל

תלתן כוכבני

תלתן דו גוני

תלתן ארגמן

תלתן גולתי

תלתן תריסני

תלתן הביצות

תלתן הפוך

$Trifolium = 3$ השם תלתן נלקח, מתלת או תלתה = 3 גם בלע"ז

מיני התלתן התרבותי שגודלו בישראל

תלתן פהלי
או - תבור

- תלתן תבור גודל בעיקר בשטחי פלחה לשחת או זרעים. הוא נחשב חד קצירי.
- תלתן תבור מבחינה מורפולוגית בעל ניצני התחדשות גבוהים מהקרקע 15 – 20 ס"מ. נובע מכך שאחרי קציר ידני או מכני לא נותרים ניצני התחדשות ולכן אינו גדל מחדש.

תלתן מושגבי
או - כרמל

- תלתן כרמל(אין כיום אין זרעים בארץ), נחשב לגידול מספוא חורפי. הן לקציר ידני, או מכני. לרוב נזרע והונבט בסתיו לפני עונת הגשמים.
- מבחינה מורפולוגית ניצני ההתחדשות שלו נמצאים סמוך לצוואר השורש ולקרקע. לכן אחר קציר ידני או מכני ניצניו מתחדשים(דומה לאספסת אך אינו רב שנתי) וניתן להגיע במשך החורך ל 4 – 5 קצירים.

יסודות ינואר 2020

יסודות ינואר 2021

תהליך גידול תלתן ובקיה לשחת או לזרעים

תאריך הזריעה המיטבי תחילת דצמבר, לרוב אחר ירידת גשם. ועל מצע רטוב.

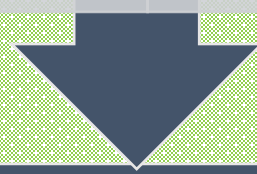
לצמח התלתן זרעים קטנים בעלי קליפה קשה. לכן הכנת מצע הזרעים מחייבת מצע פתיתי.

הזנה לקראת הגידול

הדשן ניתן בהכנה למצע זרעים. או עם העיבוד הראשון על הכרב של העונה הקודמת.

מתן 5 יחידות זרחן. אלא אם הרמה בבדיקות קרקע גבוהה מאד. לרוב הדשן ניתן.

זריעה

לכן: יש יתרון לזריעה בטורית צלחות על זריעה במזרעת סיכות(אייר סידר).

זרעי התלתן קטנים והבקיה בינוניים. לכן זריעת התלתן שטחית ביותר. הבקיה מעט עמוק יותר.

חלקה שנזרעה באייר סידר

חלופות להדברת עשבים בתלתן ובקיה לאחר הצצה

ריסוס רק עם
הופעת עלים
אמיתיים

עדיפות א':
מתן פולסאר
100
סמ"ק דונם +
שטח 90
0.1%

היתרון: ריסוס
מוקדם יחיד.
לרוב גם
הדברת
דגניים.

מתן בזגרון 75 +
אקופרט 50 סמ"ק
דונם כ"א. ונוסף
סלקט סופר 100
סמ"ק דונם.

החיסרון: ריסוס כפול. גיל צמח מבוגר יותר
עשבים מפותחים יותר. הדברה דומה ומחיר זהה
לחומרים. להדברת דגניים חלופה של מתן קרב ודומיו
קדם הצצה, או על הנוף.

בקיה – גידול לשחת ולזרעים

משפחת הפרפרניים. מגוון מאד. *Vicia Sativa* הסוג בקיה תרבותית – כולל 150 מינים. הבקיה התרבותית מקורה במספר מיני בר הגדלים באמריקה ובאירופה. מקורה של הבקיה התרבותית באזור הים התיכון כנראה . זהו צמח חד שנתי של יום ארוך. *Vicia angustifolia* מבקית הבר –

מספר מיני בקיה בר – חלקן הורי הבקיה התרבותית

1) בקיה צרפתית. 2) בקיית כלאיים. 3) בקיה מצויה.

2) 4) בקיה שעירה. 5) בקיה אנטולית.

זני הבקיה המצויים

בקיה יובל
אהבת הרפתנים
הבעיה - עלקת

זני בקיה
תרבותית

בקיה פופני
זמינה. דומה
לבקיה שדות.

בקיה שדות
חסרו זרעים
עמידה לעלקת

תלתן ובקיה לשחת
מראים בשנים האחרונות
רווחיות נמוכה. גידול לזרעים
ומכירת קש איכותי עדיפה אך
השוק קטן. אך חשיבות
גידול קטניות במחזור,
בעיקר בפלחה. מביאה
להשאת גידולים אלו במחזור.

הדברת מחלות ומזיקים

בהמשך הגידול ככל שהקמה מלאה,
כך גם גדל הסיכוי להופעתם.
חובה לפקח ולטפל עם הופעת הפגע.

תערובת של בקייה ותלתן לשחת

כל הקרדיט שייך לאורי ניר. עבודה רבת שנים בעיקר במשקים בשרון ובגרנות. בכל התצפיות נתקבלה תוספת יבול. הקמה זקופה. יתרון טיפול במחלות ומזיקים ובקציר. אני אימצתי את השיטה בעבודתי עם משפחת צדוק במושב אחיעזר.

לא ברור אם מבחינה הלכתית משקים שומרי שמיטה וגידול חקלאי על פי התורה, מאמצים אותה. על אף העבודה הנוספת, לאורך שנים. התקבלו יבולי שחת של כ - 1.2 כון לדונם.

1000 דונם בקיה + תלתן במושב אחיעזר

אחרי 350 מ"מ גשם. עדיין בריכות מים בשדה.

מראה החלקה

3 ינואר תלתן בקיה מקורב

בקעת לוד, אדמה חרסיתית כבדה. כרב חיטה. עיבוד דיסק. הצנעת 5 יחידות זרחן (סופרפוסטט). תחילת נובמבר גשם עוצמתי 150 מ"מ. בתחילת דצמבר החלקות משובשות במגוון עשבים. מתן ראודאפ + אור להדברה. וקלטור למצע זרעים. מפאת חוסר בכוח אדם, לזריעה כפולה בטורית. החליט המגדל לפזר את זרעי התלתן במדשנת צנטרפוגלית. ואת הבקיה זריעה בטורית. כך שהטורית הצניעה את זרעי התלתן. לאחר גשמי דצמבר החלה נביטה. פשוט פיזור מדהים. הכמויות – 4 ק"ג דונם בקיה פופני + 1.5 ק"ג דונם תלתן תבור.

תודה